

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיזה" 580546158

פרשת עקב

גליון מספר 311

יז' אב תשפ"ג

דרך חיים

שלוש פעמים מוזכר בפרשתנו החיוב ללכת בדרכי של הקב"ה: "ושמרת את מצות ה' אלקיך ללכת בדרכיו וליראה אתו" (דברים ח ו), "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך" (שם י יב), "כי אם שמר תשמרון את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את ה' אלקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (שם יא כב).

אם נעקוב אחר ג' פעמים אלה נמצא דבר נפלא העולה מהסדר בו כתבה התורה את הדברים. בתחילת הפרשה מוזכר "ושמרת את מצוות ה' אלקיך ללכת בדרכיו" ורק לאחר מכן "וליראה אותו", אותו החיוב ללכת בדרכי ה' קודם קודם החיוב ליראה ממנו. באמצע הפרשה אנו קוראים "עתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו" – הרי שהיראה קודמת אל החיוב ללכת בדרכי ה', ולאחר ההליכה בדרכי ה' אנו מצווים על אהבתו. בסיום הפרשה - "לאהבה את ה' אלקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו", הליכה בדרכיו באה לאחר אהבת ה' וקודמת אל הדבקות בו.

אומר החפץ חיים בפתיחתו לספר 'אהבת חסד' שהדבר מלמדנו על ג' מדרגות בעבודת האלקים: יראה, אהבה ודבקות. ההבדל בין אהבה לדבקות היא במידת האהבה, בעוד אהבה היא דבר שיכול להימצא ולהיעלם, הרי שדבקות היא אהבה הקבועה בלב בקביעות מלשון 'דבק', כך שכל העת הלב דבוק בבוראו. כלשון הרמב"ן (שם יא כב): "זוכר השם ואהבתו תמיד לא תפרד מחשבתך ממנו... תהיה מחשבתם בהם תמיד לדבקה בשם הנכבד והנורא ולא תפרד כוונתם מן השם". כדי לזכות לכל אחת מדרגות עבודת האלקים מלמדת אותנו התורה כי האדם צריך ללכת בדרכי ה', להידמות לו – להיות רחום, חנון, גומל חסדים. לא תיתכן כל התעלות, אפילו זו שבין אדם למקום, בלא הקדמת תיקון המידות ושיפור ההתנהגות שבין אדם לחברו. ג' פסוקים אלה נותנים לנו את הדרכת מסלול ההתעלות אל קרבת אלקים; מכח הקדמת ההליכה בדרכיו זוכה האדם להגיע ליראת ה'. גם לאחר שזכה האדם ליראת ה', לבל יחשוב האדם כי יזכה להתעמק בהתבוננות בהנהגת ה' ללא דאגה לזולת לימדתנו התורה כי רק על ידי ההליכה בדרכיו יזכה לאהבת ה'. כן גם בדרך העלייה מאהבה לדבקות בבוראו, על האדם ללכת בדרכי ה' ורק בזה יגיע לדבקות מוחלטת בקונו.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיזה" 580546158

לפי דברים אלו מדויק מה שהפסוקים אמרו "ללכת בדרכיו" ו"ללכת בכל דרכיו" בלא ו' החיבור. אין הציווי הזה מתייחס אל הנאמר לפניו – שמירת המצוות יראה ואהבה, אלא מתייחס הוא למדרגה הבאה המצוינת בפסוק שאותה רוצה האדם לקנות. ההליכה בדרכיו היא הקדמה לכל מדרגה ומדרגה שבדרך ההתעלות הרוחנית.

כשר' יצחק אלחנן ספקטור מקובנה נפטר כל יהדות רוסיה ואירופה כולה התאבלו עליו. יהודים רבים שחיו מכח הנהגתו התורנית נעצבו עמוקות על הסתלקותו. אחד מן הרבנים, ר' אליהו ברוך קמאי, שהיה מגאוני הדור ורבה של העיר מיר לא יכול היה להתנחם על פטירתו. במשך חודשים היה מתהלך בדכאון רוח, מתוך אמירה שאינו יכול להשלים עם הסתלקות ידידו וחברו הגאון הגדול. ר' אליהו ברוך סיפר רבות על חברו זה, על חמימותו ודאגתו האישית לכל יהודי צעיר וזקן כאחד. אחד מן הסיפורים החביבים עליו היה זה: קובנה הייתה תחת השלטון הרוסי, שתחתיו היה גיוס חובה לצבא תוך איום על הריגת המסרב. שמירת המצוות בשירות צבאי זה הייתה כמעט בלתי אפשרית, ולכן בחורי ישיבות הגישו בקשות לפטור משירות זה. תלמיד צעיר שהיה אהוב מאד על ר' יצחק אלחנן בשם יעקב הגיש בקשה שכזו, ומידי יום המתין רבו לשמוע מה נעשה עימו. יום אחד ישב ר' יצחק אלחנן יחד עם ר' אליהו ברוך קמאי בדיון בשיתוף עם דיין נוסף, בו דנו שני גבירים כתובע ונתבע. באמצע הדיון והנה בחור צעיר הכניס ראשו מבעד לדלת בית-הדין והודיע: "רבנו, כעת נודע לנו כי יעקב קיבל את הפטור לו קיווה", ור' אלחנן נאנח באנחת רווחה ואמר בחיוך: "ה' יברך אותך על שבישרת לי בשורה כה נפלאה, תודה גדולה לך על שסיפרת לי, ה' יברך אותך בשנים ארוכות ובריאות". לאחר כמה דקות, משהמשיכו הרבנים את הדיון בדיון-תורה, שוב נפתחה הדלת. תלמיד אחר, שלא ידע כי רבו שמע את הבשורה, הציץ ואמר: "קיבלנו הרגע הודעה כי יעקב 'פטור'". באותה התלהבות שהביע בשמיעתו הראשונה הגיב גם אליו ר' יצחק אלחנן: "כמה נפלא, תודה שבאת לבשר לי, ה' יברך אותך בשנים ארוכות ובריאות טובה, תודה לך מאד!". הנער סגר את הדלת ועזב את המקום זורח מאושר על ששימח כל כך את רבו. לאחר כחמש דקות נכנס בחור שלישי אל החדר: "רבי, האם הרב שמע שיעקב משוחרר?". שוב, באותה התרגשות הגיב ר' יצחק אלחנן, ובירכו בשפע ברכות על שבישרו בשורה כה משמחת, וחלק עימו את הבשורה הטובה. כל בחור מאותם שלושה בחורים זכה בהכרת תודה והתרגשות מרבה באותה מידה, מתוך הכרת טובה על רצונם לשמחו בבשורה שידעו כי משמחת היא עבורו, וכל זאת תוך כדי עיסוקו בדיון-תורה קשה ומייגע. בחתימתו את הסיפור נאנח ר' אליהו ברוך: "היכן ניתן למצוא עוד מישהו עם אהבת ישראל כזו?! מכח אהבת ישראל כזו הוא זכה ליראה את ה', לאהבתו ולדבקה בו".

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הוצה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מספר נכדו הרב דוד לוי: נלוויתי לסבי שעה שהילך ברחובות ירושלים. הופתעתי לדעת כי בידו פנקס שבשערו כתוב: "הוה לומד מכל אדם". בפנקס זה היה מעלה בכתב סיפורי אנוש, עובדות או מעשים שניתן להפיק מהם מוסר השכל. לפתע נעצר סבא ליד חבורת ילדים שהתקוטטו, כדרכם של נערים, והחל רושם דבר מה בפנקסו.

שאלתיו מה רשם. והשיבני: התבוננתי בילדים אלה, ולמדתי מהם דבר גדול. רבים הם איש עם רעהו, אולם שעה קלה לאחר מכן השלימו ביניהם והיו מפוייסיים מבלי שיהא בליבו של אחד מהם תרעומת על חברו...

(צדיק יסוד עולם עמוד 261)

הלכה ומנהג

בשבוע שעבר עסקנו בדין הקריאה מקלף, מחומש ומספר הפטרות.

יסוד הדין תלוי בגמרא (גיטין ס.). שלימדה כי אין כותבים חלקים מתוך התנ"ך, אלא דווקא ספר שלם. אך משלא עלה ביד הציבור לכתוב ספרים שלמים, וכן נתמעטו הלבבות (לשון רש"י) מלזכור את ההפטרות בעל-פה הותר להם לכתוב בקצרה וכן לקרוא מתוך הכתב.

כפי שלמדנו המגן אברהם (פתיחת סי' רפד) סבר כי כעת שנתגלה הדפוס ואין זו עוד הוצאה כבדה הרי שמן הראוי שבהפטרות הנקראות בציבור יקראו דווקא מתוך ספר שלם. ואילו הט"ז סבר שאין חובה לקרוא הפטרה מספר נביא שלם, ודי בספר הפטרות. אמנם בעל הלבוש (רפד א) סבר כי כדי שהספר יהיה כשר לקריאת הפטרה עליו להיכתב בקדושה בכתובת השמות ועל גבי קלף כדין ספר תורה. כאמור הגר"א נקט כלבוש, אך רבים הקלו כמג"א ושאר האחרונים. לכן למעשה קהילות רבות קוראות מתוך ספרים מודפסים, משום שכלל לא נתקנה התקנה מלכתחילה בספר כתוב בקדושה על קלף.

הנגזרת מדין זה הינם דברי המשנה ברורה (רפד יא) בשם הפרי מגדים כי על הציבור לקרוא מילה במילה עם קורא הפטרה על מנת להיות קשוב לדברי הקורא, אלא אם קורא מתוך קלף כדעת הגר"א, שאז על הציבור להקשיב בלבד, שאם לא כן תהיה ברכת המקריא לבטלה. עניין זה הובא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

בכתבי האר"י ז"ל שעל כל אחד לקרוא בפני עצמו, והטעים החת"ס (סי' סח) שכן המנהג בכל התפוצות על מנת שלא לבייש קורא שאינו בקיא במנגינה. אמנם ראוי שלפחות עשרה יטו אזנם לשמוע את קריאת הקורא שלא תהיינה ברכותיו לבטלה, וכן בשעת הברכות ישתקו הציבור. יש לדעת כי בשעת הדחק, כשאין ברשותם ספר הפטרות, ניתן להקל כדעת המג"א (סק"ו) לקרוא בעל פה את ההפטרה.

שו"ת עם הרב אידלס

שאלה:

האם עיוור או גר יכולים לשמש כשליח ציבור?

תשובה:

העיוור יכול לשמש כשליח ציבור, אולם לא בימים נוראים (שו"ע או"ח נג יד). אלא אם כן העיוור היה רואה כל השנים ורק בשנה זו התעוור רח"ל, שאז נמשכת קביעותו וממשיך לשמש כחזן. גר צדק יכול לכתחילה להיות ש"ץ, ואף לומר "אלהי אבותינו" בין בתפילת הציבור ובין ביחיד.

עוד נוסף שחלל (כהן שנולד מפסולי כהונה) אסור לשמש כשליח ציבור.

שאלה:

האם יש חשש של "לא תתגודדו" בשטיבלאך?

תשובה:

לא, כל אחד יכול לנהוג כמנהגו ללא כל חשש, כך פסק מרן הגרש"ז (אשי ישראל פכ"ה). אבל ספרדי אשר ייכנס לאשכנזי או אשכנזי שייכנס לבית כנסת ספרדי ויאמר את נוסח מנהגו בקול- עובר ב"לא תתגודדו". ולכן לא יאמר ספרדי "ויצמח פורקניה" בבית כנסת אשכנזי, וכן לא ייפול אפיים על יד ימין שיש עליה תפילין (כפסק מרן - קלא א).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

לילדים

מתנת הזיכרון

משה מוסר לבני ישראל הבטחה שה' ישמור עליהם ותהיה להם ברכה והצלחה בחיים החדשים שלהם בארץ. הם יצליחו להתמודד עם הכל ויהיה להם שפע. הם רק צריכים לשמור על דרך ה' וללכת בה ואז כל חייהם יהיו לברכה. הם לא צריכים לפחד מהצבא הגדול של העמים היושבים בארץ, כי ה' דואג להם ושומר עליהם.

שוב משה מזכיר לבני ישראל לא להתבלבל מהעמים שיושבים בארץ, לא ללמוד ממעשיהם הרעים, אלא ללכת בדרך ה' כדי לשמור על עצמם כישראלים צדיקים. הקב"ה נותן לעם ישראל סימנים שיזכירו להם תמיד מי הם - לכתוב על היד והראש בתפילין ובכניסה לבית במזוזה את מצוות ה', ועד היום אנחנו זוכרים עם הסימנים האלו את המתיקות שמשה מסר לנו.

**האם גם לכם קרה שרציתם לא לשכוח דבר חשוב ושמעתם לעצמכם תזכורת או סימנים כדי לזכור?
האם יש מעשה טוב שהייתם רוצים להצליח לעשות בלי לשכוח או להתבלבל?**

שאלות על הפרשה:

1. באיזו מילה מתחילה הפרשה?
2. את מי אנחנו מצוים לאהוב?
3. מהו "דבש" בפרשה?
4. בעזרת מה נכתבו לוחות הברית?
5. על מה חי האדם?
6. מה ה' נותן לגר?
7. כמה ימים משה היה בהר סיני?
8. איפה התורה אומרת שמניחים את התפילין בראש?
9. עבור מי נבראו כוכבי השמיים?
10. מה זה "מסיכה"?

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

ילדים יקרים, תוכלו לשלוח תשובות לכתובת המייל kids@ish-tsadik.org.il ומתנה מיוחדת תישלח בדואר לאחד מכם.

בדרכו של ר' אריה

לפני שנפטר ר' אריה לוין ביקשו מהרב לאחל דברים לא טובים למי שרוצים לפגוע בעם היהודי. ר' אריה לא הסכים. בתקופתו של ר' אריה היו כמה צרות ליהודים היושבים בארץ, ולמרות הכל סירב ר' אריה להוציא מפיו מילים לא טובות. ואמר: "במקום זה אני יכול לברך את ישראל".

בואו נמשיך את האור של ר' אריה

אפשר להסתכל סביבנו ואם אנחנו רואים חבר, שכן, או קרוב משפחה שקשה לנו איתו במיוחד, אנחנו יכולים להתפלל תפילה מכל הלב שאנחנו נישאר טובים, לא נתבלבל בתגובה שלנו ונתנהג כפי שהיינו רוצים שינהגו איתנו. אפשר גם להתפלל שדברים יסתדרו ובעזרת ה' נזכה להמשיך את דרכו של ר' אריה.

שבת שלום!

